

in publico exponendus, ita & Virginitas, custodiam autem docet D. Ambrosius in c. 1. L. c. Trepidare Virginum est, & ad omnes viri ingressus pavere, omnes viri affatus vereri, disce Virginem moribus, disce verecundia; Hinc quam imprudenter, quam culpabiliter agant, qui virginem statuunt in publico, choreis interesse concedunt, hoc enim est thesauri custodiā negligere, exponere deprædationi.

31 Virginitas describitur à Sanctis Patribus (incorruptionis perpetuae meditatio) quia si desit perpetuitas in custodia, in meditatione, in solertia, de facili labitur ad corruptionem, potissimum, quia non solum carnali complexu deperditur, sed & desiderio, & affectu, considerata Virginitate pro ut virtus est, deplorabat enim Joannes Damascenus profusis lacrimis tantam jacturam dicens (Mulierem non teigi, & tamen Virgo non sum.)

32 Meditare atrociores, quos passæ sunt, cruciatus Lucia, Cæcilia, Catherina, Agnes &c. quām diū, noctuque incessanter orationibus insudarent, tot Sanctissimæ Virgines, quam à Virorum colloquiis, aspectibus aborserent, ut Virginitatis tutarent aurum, virtutis servarent preciositatem, non enim sine ingenti labore pretiosiora tutantur, ubi undequaque inumeris artibus, insidiis, & deceptionibus circumeunt prædones, magna ergo diligentia custodienda est Virginitas, quæ semel amissa irrecuperabiliter inutilibus defletur ejulatibus.

33 Lodovicus Bloisius c. 6. monit. Spirit. refert, quod anima cuiusdam defuncti cuidam Dei amico, in flama ardoris immensi apparens, dixit, ea sola de causa, tam diris cruciatibus torqueri, quod circa dominici corporis percussionem fuisse negligentior, & refertur in Theatro vita humanae sub V. Eucharistia.

34 Nec omittenda est negligentia in repellendis motibus sensitivis de rebus veniereis, quæ transit in morosam delectationem, & mortale peccatum est, diciturque morosa ex mora non temporis, sed negligentia in ea repellenda, post sufficientem advertentiam, quia talis negligentia provenit ex delectatione, & complacencia, quam percipit, qui negligit motum cohibere, & contravenire, & tunc intervenit consensus permissivus saltem, & interpretativus, etiam si desit positivus, & formalis, verum quando homo patitur tales motus, & se habet mēre negative, idest neque consenserit, neque dissentit, an sit mortale, vel ve-

niale peccatum, dissentunt Doctores allegati à Diana p. 2. tract. 17. resol. 33. Vide artic. 25. huius primæ partis.

35 Quod autem negligentia sit grande malum, colligas ex eo, quod multoties, vel est effectus, vel poena majorum scelerum, ex quo enim quis plures, & magnas patravit culpas, Deus in poenam sinit in posterum bona negligere, & contemnere, atque sine ulla consideratione, immò cum contemptu universa mala patrare, Proverb. c. 8. Impius, cum in profundum venerit peccatorum, contemnit, & Proverb. c. 10. Quasi per risum fuitus operatur scelus.

36 Quod innuit etiam Regius psaltes, psal. 80. Non audivit populus meus vocem meam, & Israel non intendit mihi (ecce negligentia, quid sequitur) dimisi eos secundum desideria cordis eorum, ibunt in adiunctionibus suis, sic negligentia parit peccatum, peccatum parit negligentiam,

37 Accedit, quod negligentia pluries in sacris scripturis, cordis duritia appellatur, Exodi. c. 7. Induratum est cor Pharaonis, non vult dimittere populum meum. Psal. 74. Hodie si vocem Domini audieritis, nolit obdurare corda vestra, cui negligentia extrellum aliud malum sequitur, Ecclesiastic. c. 3. Cor durum male habebit in novissimo.

38 Diximus, quod otium, Pigritia, & Accidia sunt species negligentiarum, certum est autem ex eis multa progenari mala, maximè in moralibus, Otiositas enim mater nugarum, & noverca virtutum, describitur à D. Bernardo lib. 2. de considerat. ad finem, ex Polibio, quod sit fons, & origo seditionum omnium, nam multam malitiam docuit Otiositas Eccles. 33. vers 29., nam sicut aqua, quæ non decurrit, neque impulsu ventorum movetur, putrescit in foce, ita & Corpus Oto tabescit, & animus concupiscentiis, & voluptatibus computrescit otando.

39 Ingressus est locum nuptiarum piger, & negligens homo quidam, qui nuptiale vestem brevi, & minimo labore assumendam induere neglexit omnino, Mathei 22. idèo ligatis manibus, & pedibus, Domini imperio, mittitur in tenebras exteriores, quæ pœna benè respondent negligentiarum delicto, dum manus, & pedes ex ignavia operi non applicuit, ut assumeret vestem nuptialem, oculos pariter non elevavit ad circumstantium aspectum, quorum obtutu propria redarguebatur pigritia.

40 Jonas dum otiantur, & obdormiscit in fun-

fundo navis, ventorum vi impellitur, unde fremit tempestas timore exitii perhorrescant nautæ, omnibus in summo discriminé positis, forte data, piger, & ignavus propheta in mare proicitur, & sepelitur in ventre Ceti; Petrus in monte Tabor videns Christi faciem tanto lumine splendescientem, nivei candoris vestimenta condecorata, exclamat, bonum est nos hic esse, petitiisque ibi manere, attamen de eo legimus Mathei 9., & Lucæ 9. nesciebat quid diceret, cur tanta notatur infacia, nisi quia otari exoptaret, ubi à Magistro præaptabatur ad labores, quam infaciæ notam inussit pariter Christus duobus filiis Zebedei Math. 20. dum sedere, quod est otari peterent, quando in evangelica prædicatione multum erat insudandum.

41 Cornelius à Lapide in Epistol. D. Pauli ad Hebreos c. 5. in Vers. (quoniam imbecilles facti estis ad audiendum) Notat, defectum Anglorum à veritate fidei Christi incepisse à negligentia officii, & disciplinæ hominis Christiani, nec respexerunt fortissimorum martirum exempla.

42 Quod plerique hominum negligunt est, Quod non curant dirigere omnes actiones suas in Deum, tamquam ultimum finem; certum enim est, quod Deus cuncta creavit per hominem, & hunc per se tamquam ultimum finem, qui idèo potest dici finis naturalis hominis, licet non naturaliter assequendum, sed supernaturaliter, ex quo Greg. Nazianz. orat. 35. ait, omnis natura rationis particeps Deum,

ARTICULUS XXI.

An, & quando negligentia sit purgabilis.

MAteria hujus articuli brocardica appellatur à Tusco littera M. concl. 377., & de ea militant omnia, quæ de purganda mora scripserunt D.D., nam negligentia, aut moram involuit, aut ab ea sequitur, tamquam à matre partus progenitus; unde sicut purgatio moræ dicitur favorabilis, & inventa ad sustinendos actus, & contractus, ac propterea sequatur regula, quod omnis interpretatio summaratur ad sustinendum contractum, ad allegata per Cephal. consil. 25. num. 43. lib. primo, Cocin. decis. 1088. num. 25.

ita pariter purgatio negligentiarum favorabilis dicenda est, & latiori modo, quo fieri potest admittenda, notando insuper, quod debitor, non dicitur purgare moram, & negligentiam per solam oblationem verbalem rei debitæ, sed requiritur oblatio realis, ut dixit Rota coram Cerro decis. 235. num. 13., limitationes tamen vide de debitore negligentem. Notando pariter, quod licet tex. in l. magnam C. de committenda, & contrahen. stipulat. dicat, quod debitor, qui promisit certo die, & loco solvere debita sub poena, absque ulla motione, si non solverit tempore à se constituto,

tuto, nequeat amplius moram purgare, sed pœnam incurret, hæc loquitur attento rigore Juris Civilis, nam aliter dicendum est de Jure Canonico attenta æquitate, quam Sacri Canones sequuntur.

2 Quare constituo regulam, quod de æquitate canonica negligentia purgatur, etiam si esset apposita dies, & pœna, quando parti nihil deperiit. Merlin. decif. 29. num. 15., & Marchesan. de commiss. p. 2. §. 3. de commiss. restit. in integrum sub num. 15., Paris consil. 19.n. 243. vol. 2., ad allegata per Farinac. repert. Judicial. quest. 28. nu. 10., ubi restringit in contractibus bonæ fidei, de quo infra. Quare non restringitur purgatio negligentiae ad casum tantum, quo pœna sit quidem apposita, sed dies incerta, ut in legato annuo sub pœna privationis solvendo, de quo Bartol. in l. prima ff. de panu legato, & post eum Vivian. de Jure Patronatus lib. 2. cap. 5. num. 50. 51., In qua regula fundatur, & restitutio in integrum, propter clausulam, si qua mihi iusta causa, ad allegata per Calvin. tract. de æquit. lib. 3. cap. 273. num. 1.

3 Amplia primò regulam, ut etiam stante obligatione Camerali, adhuc negligentia purgabilis sit, Puteus decif. 465. lib. 2., Calvin. de æquitate lib. 1. c. 79. num. 15., & 18., Postius de Subast. inspeet. 17. num. 80., & seqq.: quod intellige ubi non sit apposita dies certa, quia tunc unica tantum mora concurrit, & purgari potest, secus ubi dies certa est apposita, & petita executione in obligatione Camerali, quia per adventum diei una incurritur mora, & per petitionem executionis secunda incurritur mora, in casu autem duplicitis moræ non admittitur purgatio, Coccin. decif. 1088. num. 10. 11., & 29.

4 Amplia secundò ut Minores, Ecclesiæ, Loca pia, aliisque gaudentes privilegio minorum semper purgant moram, saltem opere restitutionis in integrum. Tusc. litt. M. concl. 379. num. 9.

5 Amplia tertio, quo ad forum conscientiarum, quo attento semper potest negligentia purgari, quia Ecclesia, quæ est piissima mater, & divina bonitatis ministra, nunquam claudit gremium pénitentibus, Seraph. de privilegiis juramenti, privileg. 48. num. 7., ita ut, etiam in casibus, in quibus in foro fori non conceditur negligentia purgatio, in eis semper in foro conscientiarum admittatur, pro ut sic distinguentes allegantur plures per Farinac. frag-

ment. Criminal. litt. I. num. 1174. versic. Contrarium quod, & Gabriel. lib. 3. tit. de transactiōnibus conclu. I. num. 13. Marchesan. de commiss. restitu. in integrum p. 2. §. 2. num. 16.

6 Amplia quartò, ut in rebus minimis, semper concedatur purgatio negligentiae, eo quia in eis minimum possit reperiri præjudicium, & de minimis non curat Prætor, ubi ex opposito, in rebus magni præjudicium, dicemus purgationem negligentiae non esse concedendam, ad allegata per Seraph. de privilegiis juramenti privileg. 48. num. 16.

7 Amplia quintò, quod negligentia semper celeri satisfactione purgatur, Seraph. d. privileg. 48. num. 11., eo quia tunc parva sit mora, quæ ex æquitate non meretur nomen moræ; Calvin. de Æquitate lib. 1. c. 79. num. 30., quando autem dicatur celeris satisfactione, & quodnam breve tempus, ad hunc effectum plures allegantur D.D. sententiae, ita ut alii duos, vel tres dies, Rota pluries tenverit 15. dies, alii duos, vel quatuor menses juxta qualitatem negotiorum, & summarum pecuniarum assignant, sed omnes ferè communiter conveniunt cum Menochio de arbitrariis Judicum casu 7., id esse remissum arbitrio prudentis Judicis, qui consideratis circumstantiis, loci, temporis, personarum, negotiorum, & summarum, arbitrabitur quid æquum sit.

8 Amplia sexto, in fide Jussoe carcerati, pro cuius libertate obtinenda, promisit eum representare, toties, quoties, per Judicem iussus fuerit, & iussus representare per totum crastinum E.G. negligat tamen, etiam post crastinum, tam in Civilibus, quam in Criminalibus causis, poterit negligentiam purgare, & representare, & evitabit pœnam, sub qua fidejussit, ut est Text. in l. qui Crimen de iis, qui accusare non possunt, quod etiam habet locum, si cum juramento fidejussisset. Boffus tit. de Carcerato fidejussori committendo n. 66., Farinac. praxi Criminal. quest. 34. n. 136., Calvin. de æquitate lib. 1. c. 79. num. 28. & 29. ubi num. 31. concedit etiam post condemnationem, posse fidejussorem moram purgare. Coccin. decif. 1051. num. 5., & decif. 188. nu. 6. ubi quod infra quindecim dies purgando moram, evitat pœnam, ubi num. 8. quod fidejussor judicii potest purgare moram, etiam si dies certa fit, & apposita pœna; Pedamont. decif. 49.

9 Amplia septimo, etiam in contractibus conditionatis, in quibus si post impletam condi-

conditionem, unus ex contrahentibus sit morosus, & negligens, adhuc tamen potest moram purgare, ut observavit Rota coram Coccin. inter eius impræssas decif. 1088. num. 9. licet in pacto legis commissoriæ in pignoribus. Verius dicat non posse moram purgare, Merlin. de Pignor., & hypoth. lib. 4. tit. 4. 9. 123. nu. 65.

10 Amplia octavo, in Capitulo Cathedræ Ecclesiæ, casu quo defuncto Episcopo, sive que sede Episcopali vacante, à die certæ scientiæ talis vacationis non eligat Vicarium Capitularem infra octo dies, juxta decretum Concil. Trid. sess. 24. cap. 16. de reformatione, si contingat, quod negligat, & post transactum octauum diem, velit eligere, purgando moram, hoc ei licere existimarent Garzias de Beneficiis part. 5. c. 7. num. 7., Riccius collectan. resol. 1602. quorum fundamentum est, quia etiam transacto octavo die antequam superior eligat, res est integra, re autem integra licet negligentiam purgare, tum quia Concilium concedit metropolitano, suplere Capituli negligentiam, at non privat Capitulum facultate constituendi Vicarium, neque electionem irritat factam post diem octavam, neque aliud ponit verbum, quod nullitatem importet, & quia facultas à Trident. translata in Metropolitanum, data Capituli negligentia, censetur cumulativè, non privativè data ex iis, quæ notavit Fermo in c. sua nobis de officio Vicar. q. 8. num. 21. post Castrum palam, Quarantam, Suarez, & eod. n. 21. notat pariter Fermo, quod si Metropolitanus constitueret Vicarium, hicque moretur, aut renuntiaret, tunc Capitulum, infra octo dies, posset Vicarium eligere, alias adhuc negligentie Capitulo, Metropolitanus creabit alterum Vicarium, quam sententiam judicarunt probabilem Antonel. de tempore legali cap. 21. num. 11. lib. 4. Pax Jordan lucubrat. tom. 2. lib. 12. num. 6., eo quia, ubi non est ratio evidens recedendi ab æquitate, secundum ipsam æquitatem tenendum est, juxta id, quod in Psalm. 95. de Deo canit Propheta, judicabit populos in æquitate, ac propterea juxta nostram regulam, moram posse purgari commissam, propter non factum, scriptum Farinac. repert. Judicial. quest. 28. n. 23.

11 Oppositam tamen sententiam in terminis Tridentini, Capitulum scilicet non posse purgare negligentiam in proposito casu, asseruerunt plures, Pellegrin. de Vicario Capitulari part. prima sec. 4. subsec. prima num. 29.,

ubi refert declarationem Sacr. Congreg. in una Maceratensi. 27. Octobris 1603., Marchet. de Vicario Capitulari part. prima tit. I. num. 16. Diana part. 8. tract. 4. resol. 71., Doctoresque ibi allegati, rationes hujus sententiae sunt, quia transacta, octava die, statim est Jus quæsumum Metropolitanum, ex dispositione Concil. Trid. dicta sess. 24. c. 16., quando autem alteri est Jus quæsumum, res non est integra, & negligentia non est purgabilis; tum quia decretum Trident. est clarum, limitans tempus ad corrigendam negligentiam Capituli, ac propter hoc coarctat ipsius facultatem in tali electione, ita ut non intret æquitas, etiam si allegaretur ignorantia, ex regula, quod ignorantia Juris clari non excusat, cap. ignorantia de regulis Juris in 6., tum quia Capitulum potest, & debet prævidere facultatem sibi à Concilio concessam, post diem 8. devolvere ad Superiorem, ut notat Menochius de arbitrariis Judicum casu septimo sub num. 10. vers. tertius fuit sensus ad finem, & hanc sententiam ego puto veriorem, unde pono ipsam pro limitatione prima nostræ regulæ addendo alias rationes nempe, quia executio devolutionis fit à Jure, sine facto hominis, & tunc negligentia non purgatur; Abbas in cap. ultimo de Jure Patronatus, Vivian. de Jure Patronatus lib. 7. cap. 6. num. 12., ubi quod Patronus Beneficii, si fuit negligens in præsentando, in termino sibi à Jure constituto, negligentiam non purgat; quia Jus devoluit collationem benefitii ad Episcopum, ubi num. 14. simili modo si Episcopus non contulisset beneficium in termino sibi à Jure constituto, non poterit moram purgare, quia Jus devoluit facultatem ad alium Superiorem cap. 2. de concessione Præbendæ.

12 Hæc secunda sententia limitativa nostræ regulæ in duabus casibus moderanda videtur, & limitanda. Primò si Capitulum habet justam causam differendi electionem ultra octauum diem, quia data justa causa, intrat æquitas, propter quam datur purgatio negligentiae, prout dicitur de Patrono beneficij, qui ex justa causa non præsentavit in tempore, tum quia data justa causa, non committitur negligentia, unde neque continet querere purgationem eius, tum quia data justa causa dilatio electionis non est culpabilis, ac propterea cessante culpa, non intrat privatio facultatis eligendi, quæ habet rationem pœnæ, pro ut in simili de Patrono beneficij